

VII

S hodinkami na ruce, s nádhernou šálou na krku, s balíčkem kravat a malým jehličnatým stromkem stoupal Viki pomalu a tiše po schodech a to si uvědomil, ač byla jeho hlava lehká jako pírkó a mírně se točila. Ale na to, kam se to pomalu a tiše vrací, nemyslí. Když ještě před chvílí stál na chodníku před vilou a hleděl za červeným jaguárkem, dokud mu nezmizel za rohem, uvědomil si, že v domě preparátora Rastera se ještě svítí, a teprve pak – zcela bezděčně – poznal, že se svítí i u nich, asi ve dvou oknech. Když pohlédl na hodinky, viděl sice, že je půlnoc – ostatně to věděl už v autu – ale nemyslí na ten čas, nýbrž na předmět, který ho ukazoval, na ten zlatý dar a jeho dárce. Vyšel po schodech pomalu a tiše do patra, tam otevřel dveře a vešel.

Hala byla v šeru, jaké bývá, když je tma protkána světlejšími místy či odrazy skrytých světél, v šeru se nejvíce bělal umělý antický sloup s telefonem, ten okrasný předmět. Vše se mohlo změnit v sytě žluté světlo zmáčknutím vypínače, ale Viki po světle netoužil. Došel k svému pokojíku potmě.

Když bral za kliku, zaslechl nějaký šramot. V chodbě u koupelny se otevřely dveře a vyšel vysoký suchý stín.

„Lehněte si a spěte,“ řekl komorník neuvěřitelně tiše, když přistoupil k Vikimu, „moc v pokoji nesviťte. Co by se teď spravilo hůř, spraví se zítra snáze.“

Viki se usmál, kývl a vklouzl do pokoje. „Komorník je sice dobrý,“ pomyslí si, „ale mě se to netýká.“ Rozsvítil lampičku u gauče – její světlo bylo slabé – stromek, balíček od Gréty a sáček s kapesní hrou dal na nízkou skříňku u dveří. Pak se zul a začal se svlékat. Šálu, kterou měl na krku, dal na opěradlo židle, své staré dětské hodinky, ten pohřbený úlomek dětství, pohodil na stůl, zlaté hodinky sňal z ruky a položil na stůl u gauče. Když byl odstrojen a mohl si vzít pyžamo, vzpomněl si, že by se měl trochu umýt, citronově žluté umyvadlo měl v pokojíku za závěsem, ale nakonec se neopláchl. Po chladné vodě netoužil. Usedl na gauč k netknutému pyžamu s rukama v klíně a hlavou skloněnou, jak usedají lidé, kteří prožívají štěstí, a náhle měl zas ten starý dojem. Pocit, jako by se vznášel. Pohlédl na lampičku a hodinky a lehl si na záda.

„Jednou kvečeru skončím s těmi svody, vezmu automobil a vyjedu si do přírody...“ slyšel zpěvačku, jak na pódiu zpívá... a pak ji slyšel nějak jasněji, sytěji, jako by zpívala tady někde za zdí...

*Sednu si do trávy na kraji lesa,
mé srdce znaveně radostí plesá,
má smutná hlava mě už nebolí,
když vyjdu si do lučin, vyjdu si do polí.*

„Bože,“ pomyslí si, „jaké to mám vlastně štěstí, že mám takové přátele, a navíc já a v tomhle domě...“ a teď si snad poprvé jasně uvědomil, že je doma, ve svém pokojíku, na zádech na gauči a je půlnoc...

„Co na tom,“ řekl si, „že jsem doma a je půlnoc; to se mě netýká. Za půl roku tu nebudu v půlnoci ani ráno, budu s Barrym cestovat po Turecku.“ A vybavila se mu města, o nichž jim při večeři vyprávěl blahobytný Turek s knírem.

„Jsou krásná,“ řekl při večeři Turek, „určitě je navštivte. Jste mladí a mladí mají poznávat svět. Svět mají poznávat i staří, protože co v mládí poznali, jim do smrti nevystačí. Navštivte Ankaru, Adanu, Bursu, ale hlavně Smyrnu a Istanbul.“

Ízmir čili Smyrna, rozložená kolem mořských zátok, v jedné části se pnoucí strání vysoko vzhůru, kde stojí obrovská bílá mešita s širokou kopulí a vysokými minarety, mešita nad městem a mořem, a vedle ní velké terasové restaurace, z nichž je rozhled na celé to dolní město a moře. „Tam si zajděte,“ řekl jim při večeři pan Maglajlija, tak se bohatý Turek jmenoval, „zdolejška tam pěšky nemusíte, ledaže byste šli pomalu po dlouhé hlavní třídě, která se tam zvolna vine, můžete busem nebo taxi, těch je u nás moc, samé velké krásné americké vozy, a tam nahoře u mešity si pak v některé té restauraci dejte jídlo a pití. Jezte a pijte, dívejte se přitom na město a moře a poznáte, jak je svět krásný.“ Bílá mešita a světlé domy smyrenské se odrážejí od blankytně modrého nebe, které, jak přichází večer, pomalu mění svůj azur ve stále sytější modř, a na mešitě a mezi desítkami domů se rozsvěčují modrá, podivně třpytivá neonová světla. Tahle modrá třpytivá neonová světla jsou večer i v jiných našich městech,“ řekl pan Maglajlija, „v Evropě tak nepůsobí, v Evropě se ztrácejí, potřebují večerní nebe, jaké je jen v Orientu. V bílém Ízmiru působí jako modré hvězdné drahokamy v nějaké čarovně neskutečné kulise, jde však popsat pohádku?“ Ale dříve než se na Ízmir snese pravý večer a nebe ztemní, začnou náhle, naráz na všech mešitách zpívat muezzini večerní modlitby, a toho zpěvu je pak plné město, všechny hlavní třídy, náměstí, přístav i malé ulice... „Je ho slyšet,“ řekl pan

Maglajlija, „i daleko na širém moři, je ho slyšet až na Kypru, ve Varně a v Athénách...“ A Viki na gauči, ve světle lampičky, kterou měl na stolku na dosah ruky, s hlavou lehkou a mírně se točící a v pocitu, že se vznáší, si vybavil Istanbul.

„Istanbul je nejkrásnější město světa,“ řekl pan Maglajlija u večere, „aspoň se to říká, říká se to také o Praze a Lisabonu. Kdybyste Istanbul neviděli, pak jako byste u nás nebyli. Město na dvou březích, obepnuté zátokou a mořem, které barevně světélkuje a září, město s přístavem, v němž jsou lodi, často i velké oceánské parníky. Desítky mešit velkých jako katedrály a sta menších jako kaple, vysokánské štíhlé minarety... jak prsty štíhlé ruky, vztyčené k obloze s dvěma třemi prsty – ochozy – ční z toho moře domů,“ řekl pan Maglajlija, „minarety jako kopí, obrácená k nebi, která chtějí do něho proniknout a s ním se spojit, to je Istanbul.“ Muzea ve starých mešitách a sultánských palácích s překrásnými komnatami, dvorečky a bazénky, kavárny, čajovny, cukrárny s kolou, ovčím mlékem, koňakem, vodkou, se sladkým rahatem, chlavou, mandlemi a medem, kužárny s vodními dýmkami, restaurace s rybami a špalky skopového masa, kořeněnou zeleninou i francouzskou a anglickou kuchyní. Hotely z betonu a skla, sta neonových reklam na hlavních třídách na severním břehu města a naproti, na jižním – bazary. Bazary s masem, drůbeží, zeleninou, máslem, vejci, kořením a ovocem – melouny, banány, fíky, datle, ananasy, kokosy a pomeranče, také jablka, hrušky, švestky, víno a broskve, a pak ovšem, ten bazar největší. „Ten největší u Aksaraye,“ řekl pan Maglajlija, „ten musíte vidět nejdřív. Týdny tam můžete chodit v bludišti uliček a krámků, ulička vedle uličky, krámek vedle krámků, nejrozmanitější zboží, na jaké si jen můžete pomyslet. Voňavky, koberce, dýmky, tepané soupravy, talíře, konvice. Rádía, televize, ledničky, sošky ze dřeva, ebenu a slonové kosti. Kovové lucerny, svítilny s barevnými sklíčky, taburety. Vyšívání střevočičky z brokátu, obrazy, výšiv-

ky na zdi, mýdla, korále a zrcadla. A pak hlavně – krámky plné zlata, stříbra a drahokamů. Takové kopce zlatých prstenů, náramků, náušnic a sponek nespátříte nikde, ani v Persii a Indii. Hodiny v tom bazaru u Askaraye můžete chodit, dny a týdny, bludištěm uliček a krámů, a pořád...“ pan Maglajlija se na mžik odmlčel, pak řekl: „a pořád půjdete pod skleněnou střechou... Když zapadá slunce nad Ízmiřem, je nebe blankytně modré. Když zapadá nad Istanbulem, tone v červánkách. Město je jako v jednom ohni a přitom je všude mír jako v ráji Alláhově, jako by to ani nebylo na této zemi.“ Pan Maglajlija byl snad trochu básník, ale Viki věděl, že nepřehání. Poznal to z jeho úsměvu a očí, i z pohledů jeho společníků, kteří seděli s ním, a vyčetl to i z očí Barryho Pireta. „Příští rok po škole, v červnu...“ pomyslíl si na gauči v sladkém pocitu vznášení, „tam s Barrym jedeme. Vydáme se v jeho malém jaguárku, jen my dva vepředu, vzadu budeme mít kufry, jeho otec se tam všude o nás postará. Takže poplujem jak na peruťích vánku...“ náhle si Viki představil létající kobereček s poduškami z atlasu a hedvábí... jakési listy palem a květy růží... náhle ucítil sladkou omamnou vůni jasmínu... a vtom uslyšel hluk.

Hluk a ostrou, břitkou ránu.

A jako by se létající kobereček propadl a s ním i atlas, hedvábí, palmy, růže i sladká jasmínová vůně... pocit vznášení byl tentam. Ale hlava byla stále lehká a mírně se točila. Nadzdvihl se na gauči, pohlédl před sebe a spatřil přízrak.

Na prahu stál otec.

Stál na prahu nehnutě a němě, jako se stojí na prahu zločincovy cely. Stál nehnutě a zpřímá, jako se stojí na přehlídce chroustů. Stál zpřímá a chladně, jako se stojí tváří v tvář vyvrhelům. V jeho brunátné tváři a přivřených očích se nehnul sval a nezakmitl záblesk světla. Postoupil z prahu o krok a pohlédl na hodinky na své ruce, jako hledí kat, když jde pro odsouzence. Pak poslepu sáhl za sebe a zavřel dveře.

Viki se poněkud probral. Pocit vznášení zmizel, ale v hlavě, která byla stále lehká a mírně se točila, něco doznávalo. V doznívání podobném polospánku, polobdění se pomalu zvedl zcela a posadil se na gauč.

„Dávali jsme si dárky,“ řekl konečně, „za pár dní je Štědrý den,“ a měl dojem, jako by slyšel vlastní slova zvenčí.

Kriminální rada poblíž dveří se teď trochu pohnul. Rozhlédl se pološerým pokojem. Pak vztáhl ruku a zmáčkl vypínač. Slabé světlo lampy u gauče se ztratilo v sytě žlutém lustru a pokoj byl osvětlen do nejzazších koutů. Pak kriminální rada pohlédl na nízkou skříňku a viděl na ní jehličnatý stromek, balíček a nějaký sáček z obchodního domu. Pohlédl na stůl a viděl na něm staré hodinky. A pohlédl na židli a viděl na ní šálu. A zase stál nehnutě a němě, nehnutě a zpříma, zpříma a chladně, a v jeho tváři se nehnul sval a v přivřených očích nezakmitl záblesk světla.

„Měli jsme to smluveno měsíc, že si dnes vyjedem,“ řekl Viki, „panebože, vždyť budou Vánoce.“

Kriminální rada upřel zrak na lampu u gauče, jejíž světlo se ztrácelo, pak o kousek níž, kde se lesklo zlato, a pak na pyžamo na gauči, jež leželo u nohou Vikiho. Pak se opět pohnul. Postoupil ke gauči. V té chvíli už Viki, v polospánku, v polobdění napjal jakýsi sval v pažích.

„Byli jsme ve vinárně,“ řekl do třetice a teď měl dojem, že jeho vlastní hlas tak trochu vyhrkl... „byli tam dodavatelé pana Pireta a pozvali nás na večeři. Mě, Barryho a Grétu,“ řekl a to již byl jeho hlas zase klidný. „Dostal jsem od Barryho tyhle zlaté hodinky...“ ukázal na stolec u gauče, tam pod lampu, a teď měl dojem, že tohle už říká docela rozhodně a pevně.

A pak kriminální rada promluvil.

„Za prvé vstaneš, když s tebou mluvím,“ řekl pomalu, jako by vážil každou hlásku, a v jeho tváři a očích se stále nehnul sval a nezakmitl záblesk světla a Viki se zvedl z gauče, dal bosé nohy na zem a stoupl si.

Má-li člověk před někým stát a jen tak stát a čekat, co se mu řekne, s očima, které nemohou někam nehledět, a s rukama spuštěnými podle těla, je to pokaždé zvláštní. Člověk si už tímhle postojem může připadat jako pes před svým pánem. Viki stál s rukama podél těla, hleděl kamsi na dveře, a ač už ty krásné představy dozněly, hlavu měl stále lehkou a mírně se točící, a co se kolem něho dělo, prožíval stále jen zpola.

„Za druhé,“ řekl kriminální rada teď o poznání rychleji, „co se to tu válí za boty!“

Viki se pohnul a šel k botám, které ležely na koberci. Zdvihl je a viděl, že je na koberci kaluška vody. Vyšel s nimi do haly. Vrátil se a dveře za sebou nechal otevřené.

„Za třetí,“ řekl kriminální rada a otočil se k nízké skříňce, „co tenhle stromek! Kdes ho uřízl? Ať ho tu už nevidím!“

Viki šel ke skříňce, vzal stromek a opět vyšel do haly. Tam chvíli zaváhal, kam stromek dát, a pak se náhle usmál. Tohle byl vůbec jeho první úsměv po příchodu dozorce do cely. Pohodil hlavou a donesl stromek na balkon. Byl to malý balkonek, kterým končila chodba u koupelny, a v níž byl i pokoj komorníkův.

„A teď se obleč,“ řekl kriminální rada, když se Viki zas vrátil do pokoje, a v jeho tváři a očích se stále nehnul ani sval a nezakmitl ani záblesk světla, a Viki vzal z gauče pyžamo a mlčky se oblékl.

Snad teprve v této chvíli, možná však že už předtím, když vynášel stromek, začal Viki víc prožívat, co se vlastně děje. Nejen zpola, ale úplně. Stál teď v pyžamu u gauče stejně jako na začátku, stál zase jen tak, s rukama podle těla, a čekal, ale na rozdíl od dřívějšíka měl za sebou jisté úkony. Úkony psa na příkaz svého pána... A teprve teď kriminální rada přistoupil k věci.

„Není to tak dlouho, co jsem ti něco řekl. Ne tak dlouho, abys to zapomněl. Kdo má jen trochu normální inteligenci, nemůže mít tak

špatnou paměť, aby se mohl na ni vymlouvat,“ řekl kriminální rada a Viki věděl dobře, oč jde. Tohle věděl od první chvíle. Věděl to, když ho oslovil komorník, i když to nebral na vědomí, a věděl to dokonce už v baru. Že bude konflikt pro jeho pozdní příchod. Tohle věděl, i když vnímal jen zpola, i když byl v polospánku, i když jeho hlava byla lehká a mírně se točila. Věděl to dokonce už odpoledne na výletě.

„Měli jsme předvánoční sraz,“ opakoval a slyšel, že jeho hlas je klidný a pevný, „dávali jsme si dárky a dodavatelé nás pozvali k večeři. Přijel jsem,“ řekl, „v půlnoci.“

„Já ti však řekl,“ kriminální rada teď zvýšil hlas, ale jeho tvář a oči byly stále nehybné a chladné, „já ti řekl, že smíš být venku nejvýš do desíti. V deset hodin jsi měl být doma. Přišels v půlnoci, rvals v lese stromky, seděls v putyce. Pan Piret může svým dětem dovolit sedět v noci v baru a večeřet s obchodníky, pan Piret si může dělat s dětmi, co chce. Přišels v půlnoci a úplně namol.“

V té chvíli se Viki chtěl vzepřít, poprvé vzepřít v tomto pokoji. Zvolat, že opilý není, že přece nemohl odejít dřív, že to byl takový památný, oslavný večer, kdy dostal ty vzácné dárky... že sice jedli, ale pili jen víno, jak to ani jinak při takovém večírku nejde... a opakovat zas, že to bylo umluveno dávno... nestačil však ani otevřít ústa. Kriminální rada přistoupil ke stolku u gauče, upřel zrak kamsi pod Vikiho oči a řekl:

„Mám za to, že by neměl být důvod, abys přijímal od Bartoloměje Pireta zlaté dary. Zlaté dary se nedávají jen tak a mně se tohle nezdá. Mně se to nezdá a nelíbí. Napříště budeš doma nejpozději v devět. Jestli to přetáhneš o minutu, budeš toho litovat ještě za rok.“

Pak se otočil a šel ke dveřím. Pohlédl ještě jednou na věci na nízké skříňce, na balíček od Gréty a na sáček s kapesní hrou, a otevřel dveře. A pak se znovu obrátil do pokoje a stanul na prahu, jako když sem vcházel.

Stál nehnutě a němě, jako se stojí na prahu zločincovy cely, stál nehnutě a zpříma, jako se stojí na přehlídce žížal, stál zpříma a chladně, jako se stojí tváří v tvář vyvrhelům. V jeho brunátné tváři a přivřených očích se nehnul sval a nezakmitl záblesk světla. Pak zdvihl hlavu jako kat, když vyzývá odsouzence, a řekl hlasem, jakým se mluvívá se služkou:

„Pokud jde o to Turecko, tak to pusť z hlavy. Nepojedeš nikam. Nevstoupiš ani na první píd' jeho úhoru u Dardanel.“

A kriminální rada Heumann vyšel ze dveří do haly, dveře zavřel a pak jeho kroky ztichly, jako ztichnou kroky soudce, když vynesl rozsudek a odchází někam k umyvadlu.